

II f
942

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

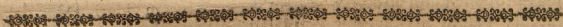
**AD
AUDIENDAM VALEDICTIONEM
DISCIPULI CUJUSDAM NOSTRI**

**INFRA NOMINATI
IN AUDITORIO MAJORI
DIE CRASTINO
CUM DEO HABENDAM**

**VENERANDOS DNN. INSPECTORES,
PATRONOS FAUTORESQUE**

**ET AMICOS NOSTROS
OFFICIOSE AMANTERQUE
INVITAT**

M. GEORGIUS ANDREAS Winhold/ Rector.

**CIGNE Æ,
STANNO FRIDERICIANO,**

[Handwritten scribbles or marks at the bottom of the page.]

Uperioribus seculis inter Johannem Reuchlinum, vulgo Capnionem, & Judæum Pipericornum (Pfefferkorn) gravis agitata fuit controversia, quæ quidem utrinque ingentes dissidentium partes attraxit, parumque abfuit, quin & ipsi focierati sanctorum fraudi esset ac detrimento. Judæus iste Christianorum sacris initiatus fervore importuno abreptus, opem simul ferente Jac. Hochstrateno Dominicano & Arnoldo Tungro, Colonienfi Theologo, Maximilianum I. Imperatorem eo denique permoverat, ut decreto Imperatorio omnes Judæorum libri, præter sacrum codicem, foco addicerentur; quo insanorum deliramentorum aboleretur memoria. Verum cætera recitatorum turba in tali articulo rerum haud quævievit; quin potius conjunctis viribus omnes manibus pedibusque contenderunt, ut Majestas Cæsarea eo usque combustionem produceret suspenderetque, donec, re accuratius perpenfa, adhibitisque in consilium viris sapientibus ira inflammata mollesceret, & de institutis suis mitius atque clementius judicaretur. Annuit hic quidem pro indulgentia sua Imperator, & cum aliis, tum Reuchlinum imprimis, Hebrææ lingvæ apud Germanos istauratorem, ad moveri in consilium jussit. Consulvus igitur Reuchlinus ad Archiepiscopum Moguntinum, cujus curæ ac vigilantia ea res commissa erat, datis literis, moderatius, ut sapientior, suaserat, ne libri Judæorum flamma vindice abfumerentur, præter eos, qui contumeliam in Salvatore nostro sanctum sive sanctos continerent, verecundisque moribus vim allaturi aut periculum viderentur; quo in censu ponere fas esset exempli gratia illos, qui Nizzacchon & Toledoth Jeschu appellentur. Sed literas à Fumo parvo sine fumo & fuce exaratas astuta Pfefferkornij manus interceptit, confestimque libellum convitiis plenum, quo Reuchlinus petebatur, speculi manualis nomine (Hand-Spiegel) Francofurti ad Mœnum editum hinc inde disperferat. Contra ea Capnio cum querelas suas parum promptis auribus accipi apud Cæsarem videret, pro fama sua tuenda speculum oculorum sive oculare (Augen-Spiegel) illi opposuit: indicaturus videlicet, (cum alias id nominis cum re minus congrueret, quia specula per se, perinde ut perfpicilla, oculis solis destinantur, neque propterea oculorum specula appellari debent) sicut manuale illud omnium deberet terti manibus, ad cognoscendam partis læsæ innocentiam: ita oculare alterum cupidis lectoribus proponendum ad dignoscendam veritatis lucem videri. Quas deinde delites dicta specula passim excitaverint, & uti cuncta Patronorum studiis consopita demum & cum honore sepulta quæsi fuerint, id legi potest apud Joh. Henricum Majum, qui sub auspiciis demandatæ sibi in Gymnasio Durlacensi professionis lingvarum Orientalium de Reuchlino elegantem & luculentam orationem 1684. mense Jan. habuit, quam ipse postea, præfixo programme Fecthiano de barbara lingvarum ignorantia, annotationibus illustravit. (a) Apologia vero Reuchlini & consilium, an Judæis omnes libri sint adimendi, data sunt Sturgardiae 1511. 15. Kal. Sept. Liceat mihi in præfenti a Reuchlino & Pfefferkorno nomen mutuari, & specula illa moralia, quæ scripta ubertim extant, ocularium aut manualium appellatione insignire. Qualia equidem sequentia judi cari posse arbitror.

I. *Sebastiani Brandii D. speculum stultorum* (Narren Spiegel, grosse Narren Schiff.) Argentorati prodiit 1545. Primum ille stultitiæ pingi curavit imagines: quo inconditi stultorum mores legenti statim in oculos incurrerent: deinde potiora vitia & nocentiora pervestigando ingenii vires periclitatus est: tum in investigata versibus vel claudicante sæpius pede explanavit. Fuerit profecto liber Titivolis hujus antiqvæ integritatis argumentum, & nota temporum honestarum actionum multo, quam nostra sunt, cupidiorum, in quibus nitore Veneris uri æstibus; libidinum ardere præoptamus potius, quam ut monstrata hominum imbecillitate erubescamus, & in compositos mores provehamur. Propterea navis hæc Brandiana cum nobilissima Græcorum Argo comparari potest, si cuncta veritas in contrarium: quod sicut in navi illa, quæ cursu suo, ut ait Catullus, rude mare imbuit, lectissima heroum caterva & in eis excelsæ indolis Jason vehebantur, qui sibi imperare suisque affectibus frænum imponere noverant; inde & Archontes appellari Argonautæ merebantur: (b) ita e contrario stolidi peccata suis moribus legem dare per impotentiam animi haud valent, quoniamque imperatore ac duce animo destituuntur, nusquam nisi in navicula stultorum, ubi stultorum plena omnia sunt, locum inveniunt.

II. *Brandii*.

II. *Brunelli speculum stultorum.* Ingeniosi atq; festivi hujus poematis inventor stupiditatem & mores vitiosos ævi sui, & quæcunq; habentur stultitiæ deliria, sæpe audacter taxat & percenset; dignum, quod totum legatur; quamvis Satyrica quædam ac nimia libertate concepta in eo appareant. Accedit, quod prurientem appetitum infestat, stili jucunditas, facilitas & amabilis venæ melioris copia. Quæmadmodum vero fabulæ Epimethea in scenam producant transactis demum operibus confulentem, in quo a fratre Prometheo nimium quantum, imo toto cælo differt: (c) Ita Brunellus se a seculo cum Galieno Medico sermonem faciens hoc docet, quæmq; tempore opportuno sapere oportere, ne cum Phrygibus sero sapiat.

III. *Eximii Calabri speculum choreæ mortuorum.* Hannoviæ 1613. Versibus Alemannicis, he in morem ac modum rythmorum Germanicorum compositis mortis adumbravit necessitatem, idq; Autor non abq; vena poetica ducendis choreis videtur voluisse, quod in hymnis sacris canere solemus: noch muß er an den Reiben: licet Tithonus quis esset, quem fabularum architecti comminiscuntur a Diis immortalitatem impetrasse; sed cum longa eum senectus minuisset, neq; suis incommodis caruisset senex, tædio ætatis se in cicadam petiisse mutari. (d) Nam ne Tithonia quidem senectus prohibere potest, quo minus terræ pulvis, adveniente fato, in pulverem redigatur.

IV. *Alberti ab Eybe, Juris Doctoris, speculum morum.* (Sitten Spiegel.) Augustæ Vindel. 1511. Multa ex scriptoribus non minus sacris, quam profanis congestit, quo primum virtutes principes, quas Cardinales vocant; deinde singulorum hominum status & officia proponeret in vita civili pariter ac privata necessaria. Inde Patrum & Philosophorum verba in vernaculam translata adducit, neq; minus narrationes subinde subtexit ad morum culturam, quam torus intendit, directas; sed quæ cautiorebus similiores fabulis videantur, quam historiis. Cæterum tempus ipsum de fide ejus, itemq; de religione testari potest. Nec propterea tamen Venerem nævo aliquo sine macula in vultu notatam repudiamus, aut ipsius formam damnamus.

V. *Johannis Foltii, tonsoris, speculum avarorum.* (Kargen-Spiegel.) Norimbergæ 1534. Versiculis Germanicis divitem cum paupere colloquentem facit, quorum ille hunc ad cenam aliquando invitaverit; & quoniam pauper onus suum genuino salutis fundamento minus pluribus exultisset verbis; divitias contra ut rem noxiam, nisi moderatio & prudentia Christiana accederet, oratione depressisset: Euclio ille inopis inopia à sua virtutum inopia ad opulentiam revocatus, in mendici continentiam velut in speculum inspiciens, tantum didicit: non qui pluribus abundet, sed qui pluribus carere possit, opulentum esse & abundantem; aut ut magistri fictionum loquuntur: eum Midæ stolidissimi aures asininas habere, qui sonum auri svavissimis præceptis sapientiæ prætulerit, præque stultitia Apollini Mularum prædidi Pana, Sylvestrem Deum, anteposuerit. (e)

VI. *Johannis Geileri, Concionatoris primi Argentoratensis, speculum fatuorum.* Argentorati 1513. Eos Jacobus Ottherus collegit, & idem Brandium supra nominatum in simili materia laudat. Est autem iste liber lectu jucundus omnino, optandumque, ut denuo recudatur. Nam præter ipsos fatuos, quos centum & decem nominat atque perfringit, variasque fatuorum formas, quibus fatuitatem suam amant prodere: etiam septingentas viginti & unam numerare licet nolas. Nullus tot formis Proteus induitur: non tot oculos avis Junonia ostentat in cauda: non tot luminibus cinctum caput Argus habet. (f) Hic enim suis tintinnabulis ornati prodeunt fatui Docti, Consules & Judices, (injusti) Avari, Novitatum curiosi, Senes, Indulgentes, Sufurrones, Temerarii, Indisciplinati, Amici fallaces, Diffidentes, Præcipitantes, Luxuriosi, Præsumptuosi de Dei misericordia, Aedificantes, Potatores, Contemptores pauperum, Bifurcati, (qui nituntur duobus dominis infervire) Dicaces, Inventores, Correptores (qui reprehendunt, quæ ipsi faciunt,) Fortunati, Solliciti, Mutuantes, Studentes inutiliter, Deum reprehendentes, Temere alios judicantes, Expectantes, Custodientes uxores, Adulteri, Inconstantes, Iracundi, Singulares, Tristantes, Inobedientes, cum ægrotant, Aperte consultant, Incauti, Inquieti, Derisores, Contemnentis cœlestia, Profanantes loca sacra, Committentes se periculis, Potentes, Errantes, Opifices (abusus & vitia opificum) Præductores, Voluptuosi, Revelantes secreta propria, Contrahentes matrimonium sævâ intentione, Invidi, Incurribiles, Medici (imperiti), Gaudentes in potestate, Innitentes prædestinatione, Negligentes propria, Ingrati, Placentes sibi, Saltantes, Blandidores

ditores, Mendicantes, Faminæ malæ, Divinatōres, Vagantes, Præfumentes sapere, Ludos non intelligentes, Lædentes serio, Improvidi, Litigantes pro temporalibus, Sordidi, Spirituales (Ispiritualem statum male intendentes, acceptantes, exequentes,) Venatores, Sagittarii, Larvati, Jactatores, Lufores, Suppressores, Equites & Scribæ, Nuncii, Servitores, Ambitiosi, Divites, Recidivantes (in priora vitia), Mortem non providentes, Contemptores, Blasphemi, Admirantes plagas divinas, Permutantes, Impii in parentes, Garrientes in choro, Superbi, Damnosi, Sperantes hæreditate, Donantes, Pigri, Violatores, Externi (pagani, Judæi), Capitanei, Adulatores, Sufflantes, Fraudatores, Prædicatores, Impedientes, Negligentes spiritualia, Viatores, Promenfales turpes, Perverterentes, Mundani, Periclitantes.

VII. *Hippolyti Guarinonii Medici, speculum conjugii Christianorum (Spiegel Christlicher Eheleute)*, quod scriptum italicum ipse civitate Germanica donavit, & Ingolstadtii 1617. edidit. Vita autem Franciscæ Romanæ illic enarratur, quæ Romæ 1384. Paulo de Buffo patre nata sanctissime vixisse in matrimonio dicitur, ut omnibus jugali vinculo alligatis, hujusque amaræ dulcedinis expertibus singulari exemplo præluere videretur. Nec Minervæ (si fabulis rursus dandus est locus) innuptæ & sapientiæ directrici cessuram eandem quidam sibi persuadent; quam vere, ipsi viderint.

VIII. *Henrici Herpii, Ordinis Minorum, speculum aureum præceptorum divinorum Basilæe 1496.* Scripsit iste, ut non dissimulat, pro instructione Prædicatorum & Confessorum aliorumque Christi fidelium, studuitque, quantum in se esset, legem a Deo præscriptam hominibus diligentissime illuminare, assumtaque sermonis forma dulciorem reddere lectoribus, decisis multis, quæ fors moveri poterant, quaestionibus. Enim vero speculum istoc aureum stanno, quin & plumbo permixtum esse eo minus dubitabit, qui & artificem ipsum & tempus consecutionis recogitaverit. Sicuti enim Narcissus amore sui nimio pere correptus fallacem imaginem a vera atque viva dignoscere non poterat, quamdiu umbræ relucenti fontique sibi funesto incumbibat: (g) lic Herpius legi divinæ intentus quandoque fallitur, cum in limpido etiam fonte Israelis imaginem suam, i.e. sectam a se adamatam respicit, multaque e verbo Dei non effert, ut interpretem verum decebat, sed infert.

IX. *Bartholomæi Knoblauchs, Landhutta-Silesii speculum scelerum 1425.* Breviter & summatim describit nefaria scelera, quæ in Lusatia superioris per viginti tres annos sub duce suo Georgio Beer perpetrata fuerunt, in quibus cum horrore legas sceleratissimorum hominum furta, rapinas, incendia, homicidia, conjurationes diabolicas, gravissimas quoque supplicia, quæ post detectionem singuli tulerunt. Videntur nebulæ ac nebulones illi Gigantum more cum Deo pugnare voluisse, (h) proptereaque atrocissimas penas promeruerunt.

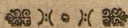
X. *Melchioris Balchazaris Kapperschmidii speculum rebellatorum & proditorum (Verrätherer und Auffrührer Spiegel)*. Francofurti 1666. Recte Autor Deum nominat & Dei in his terris vicarium magistratum, utrumque proditoris ac rebellantis vindicem; quo malefici, si qui supersint, aut futuri essent, in alienis malis prædicarent fata sua caverentque. Nam quo pacto Deus ejusmodi spumas hominum postremo disjiciat, dissipet discutiatque ultore gladio, ducentis & sexaginta novem exemplis docuit. Coepit Ovidianus corvus nuper albus mox pennis nigrescere, ex quo concubitus Coronidis cum Ichy falso Apollini prodiderat. (k) Vixque draconis dentibus seminati fratres Cadmeides et in auram editi mutuis cecidere vulneribus. (k) Nempe aut corvorum esca fiunt, qui proditorem faciunt rebellionemve concitant: aut, unde nati erant, terram suo sanguine demum madefaciunt.

Præfationem Livii hujusmodi speculum posse appellari ultro fatebitur, qui & mentem Historici & usum historiæ illic commendatum considerabit. Quare studiorum gratia Wittenbergem abiturus discipulus noster

Gabriel Paltrius Wernsdorffensis, priusquam Cygnæ nostræ ultima verba loqueretur, præmisit specimen loco Paraphrasin ejusdem præfationis geminam, tam in verbis quam rebus instituentam. Cui nomine omnium respondebit & bene precabitur

Petrus Nesslerus Cygnæus. Nos locum mutanti parem priori successum studiorum & fausta omnia ex animo vovemus. P. P. Cygnæ. d. 15. Febr. An. 1706.

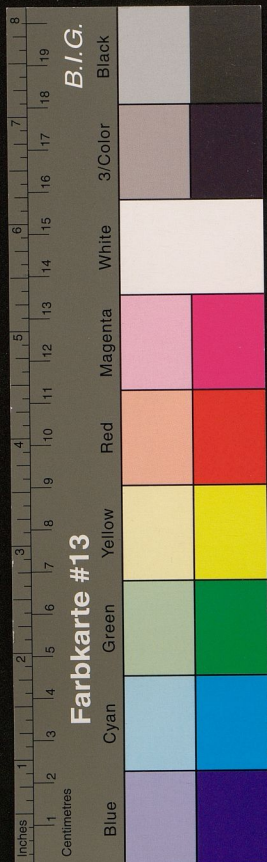
- (a) in vita Joh. Reuchlini Phorcensis. (b) Orpheus, Apollonius & Val. Flaccius in *Argonaut.*
 (c) Hesiod. op. die. f. l. 1. Claud. in *Eutrop.* (d) Horat. l. 1. od. 28. Athenæus. l. 3. (e) Ovid. l. 1. met. fab. 4. (f) Ovid. met. l. 1. f. 13. l. f. 10. (g) Natalis Comes. l. 4. c. 5.
 (h) Ovid. l. 3. met. f. 6. (i) Ovid. l. 1. met. f. 5. (k) Ovid. l. 2. met. f. 7. (l) Ovid. l. 3. met. f. 1.

PK. 134.
100

Specula Mozalia.

II f
942

AD
AUDIENDAM VALEDICTIONEM
 DISCIPULI CUJSDAM NOSTRI
 INFRA NOMINATI
IN AUDITORIO MAJORI
 DIE CRASTINO
 CUM DEO HABENDAM
VENERANDOS DNN. INSPECTORES,
PATRONOS FAUTORESQUE
 ET AMICOS NOSTROS
 OFFICIOSE AMANTERQUE
 INVITAT
 M. GEORGIUS ANDREAS Winhold/ RECTOR.

CYGNEÆ,
 STANNO FRIDERICIANO;

11

